

אוצר החכמה

הנה ללישנא בתרא דלעיל, דסבר שמואל דהמלוה לי' שנים אין שציעית משמטתו, א"כ זהכרח נריך לפרש דמיירי הכא שזמן הפירעון הוא קודם השציעית, רק דהמלוה חושש שמא מ"מ לא יפרענו עד השציעית, ותשמטנו שציעית, ולכן התנה עמו ע"מ שלא תשמטנו שציעית, ולפ"ז יולא דמס"כ התוס' הכא "שמא יפרע לו קודם" אין הפי' שיפרע קודם זמן הפירעון, [ואז נלטרך ליישב את סברת התוס' עם נידון הסוגיא בפ"ק דצ"צ אס עבד איניש דפרע בגו זמניה], אלא הכוונה שיפרע כשיגיע זמן הפירעון, ולא יחכה עד שתעבור השציעית ותשמטנו.

גמרא "אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום".
האם הכוונה שלושים שקיעות או שלושים "מעט לעת".

רש"י [ד"ה חציני], "תרגום של דודי, ר' חייא אחי אביו היה" ע"ב. עי' סנהדרין ה' ע"א דר' חייא היה ג"כ אחי אמו של רב, ובתנ"ך יש חילוק בין דוד מלך האב לדוד מלך האם, שלאחי האב קוראים דודי, אבל לאחי האם קוראים "מסרפו" עי' עמוס פרק ו' פסוק י', ועי' תשובת הגרעק"א ריש סימן ל': "לכבוד מר דודי ומסרפי" וכו'.

גמרא "דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה". ואף דאיכא מ"ד התם דיוס אחד בשנה חשוב שנה, עי' צפורת יוסף כאן, ועי' ריטב"א.

בדין סתם הלואה שלושים יום, כתב בספר "חידושי מרן רי"ז הלוי" ה' מלוה ולוה, וז"ל קדשו: "...והנה ז"ל הרמב"ם בפ"ג שם הל"ה המלוה את חבירו וקבע לו זמן לפרעו וכו' אינו יכול לתובעו עד סוף הזמן וכו' וסתם מלוה שלשים יום וכו' ואם התנה שיתבע בכל זמן שירצה יש לו לתבעו ביומו שתנאי ממון הוא", וז"ע הא דהוסף הרמב"ם טעמא דתנאי ממון הוא, דמשמע דמדין תנאי הוא דקאחתינ עליה, והא כיון דהתנה א"כ לאו סתם הלואה היא ואינה שייכא כלל לדין ל' יום, ומה זה שכתב הרמב"ם טעמא שכל תנאי שצממון קיים, והנראה מצוואר מדברי הרמב"ם, דהדין דל' יום

בגמרא אמרו המלוה את חבירו לי' שנים כו', וכ"ה ברא"ש וברמב"ם, ורבנו ששינה מל' התלמודא משום דס"ל דתלמודא דנקטי' לרבותא נקטיה, וה"ק לא מציעא לק' שנים, דפשיטא שאינה משמטת, דהא גילה דעתו לדקדק שלא יחול החוב אלא דוקא לאחר השמיטה, אלא אפילו הלוה לי', דליכא הוכחה דקעביד ליה משום שלא ישמטנו שציעית, די"ל דהמלוה לטובת הלוה נתכוין להרחיב לו הזמן, אפ"ה אינו משמט, ולהכי נקט רבינו ק', דהוי רבותא טפי, די' שנים רבותא זו כדכתיבנא, וגם יש בו כמה שמיטות בחוך זמן זה אפ"ה אינו משמטין וק"ל, ואפשר דמה"ט לא קיים רבנו לכתוב וא"א הרא"ש דס"ל כסברא ז"ל כתב כסברא ראשונה, משום דאינו מצוואר ברא"ש דס"ל כסברא ראשונה לגמרי אפילו בהרחיב לו לק' שנים, אלא דעכ"פ לא ס"ל כהרמ"ה דס"ל שמשמט לגמרי ודו"ק, עכ"ל.

ולמדנו מתו"ד הקדושים סברא חדשה, די' מקום לפרש בטעמא דהך דינא דהמלוה לי' שנים אין שציעית משמטתו משום דמונח כאן גילוי דעת שלא יחול החוב אלא דוקא לאחר השמיטה, ודאחאן להכי העיר לפ"ז הרה"ג ר' אליעזר גינסברגר שליט"א דלפ"ז יש מקום לפרש סברת המאירי שסם הראב"ד דהפי' הוא שמונח כאן גילוי דעת כללי שאינו רוצה שתשמטנו בשציעית [א"ה, אכן כאן לכאף כבר חל החוב קודם שציעית אך אפשר דהוי כמחנה בעלמא שלא תשמטנו בשציעית].

ובעיקר ד' הפרישה דהא דנקא "עשר" הוא לרבותא, העיר הרה"ג ר' מאיר לוי שליט"א שהריטב"א שזכר למעלה ודאי לא ס"ל הכי, ולכן הוצרך לפרש שהוא לרבותא דמילתא, ואמנם הלומדים שיחי' העירו, דלפ"ד הפרישה ז"ע א"כ מה שייך זאת לגבי "שושבינות" בסוגיא צ"צ שם, הלא שם אינו יודע מחי יתחתן חבירו, אס קודם שציעית או אח"כ, ומה גילוי דעת איכא התם, וז"ע.

תוס' [ד"ה ושמואל], "וי"ל דה"נ מי יימר דעקר שמא יפרע לו קודם".